

Viite: HE 104/2022 vp

Kaupan liiton lausunto hallituksen esityksestä laiksi eräistä huoltovarmuuden turvaamisen järjestelyistä rahoitusallalla ja siihen liittyvistä laeista

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt lausuntoa otsikkoasiassa. Kaupan liitto lausuu asiassa seuraavaa:

Yleistä

Kaupan alan yritykset ovat päivittäismaksamisen keskeinen osapuoli, mutta alan yrityksillä on hyvin rajalliset edellytykset vaikuttaa hajautuneiden ja usein Suomen rajojen ulkopuolella toimivien päivittäismaksamisen järjestelmien toimivuuteen yhteiskunnan kriisi- ja häiriötilanteissa. Kaupan alan yritykset ostavat maksupalveluja näihin erikoistuneilta yrityksiltä, ja näin ollen ne joutuvat nojautumaan palvelutarjoajiensa omaan varautumistyöhön. Erityisesti korttimaksamisen osalta riippuvuus Suomen rajojen ulkopuolisista toiminnoista on suurta, kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan.

Venäjän hyökkäyssodan seurauksena vähittäismaksamisen toimintavarmuus on korostunut ja maksamisen eri osapuolet ovat varmistaneet omien järjestelmiensä toimivuutta mahdollisissa häiriötilanteissa. Kaupan alalla tehty varautumistyö on osoittanut vähittäismaksamisen järjestelmien hajanaisuuden ja maksamisen eri toimijoiden välisen suuren keskinäisriippuvuuden. Edellä mainituista tekijöistä johtuen Kaupan liitto pitää kannatettavana, että esitettyjen varajärjestelmien avulla varmistetaan päivittäismaksamisen toimivuus kriisi- ja häiriötilanteissa.

Hallituksen esitys on valmisteltu nopealla aikataululla ja poikkeuksellisesti ilman julkista kuulemiskierrosta. Se jättää myös monet yksityiskohdat avoimeksi ja antaa valtioneuvostolle laajan toimivallan määrittää yksityiskohdat tarkemmin asetuksilla. Poikkeuksellisessa maailmanpoliittisessa tilanteessa edellä kuvattu toimintatapa on osin ymmärrettävää, mutta se ei vastaa täysin hyvää lainsäädännön valmistelun vaatimuksia.

Lain tavoite sekä huoltovarmuustili (3 §) ja varajärjestelmä (6 §)

Hallituksen esityksen tavoitteena on turvata kansalaisten, yritysten ja julkisen sektorin päivittäismaksaminen, kuten tilisiirtojen ja korttimaksujen toteutuminen sekä käteisen nostaminen, normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa sekä poikkeusoloissa. Kaupan liitto pitää tavoitetta hyvänä ja perusteltuna. Näkemyksemme mukaan on ensiarvoisen tärkeää varmistaa kansalaisten tarpeiden kannalta välttämätön päivittäismaksaminen, kuten ruoan tai muiden välttämättömien tarvikkeiden ja palveluiden maksaminen sekä kaupan alan yritysten toimintojen jatkuvuus kaikissa olosuhteissa.

Ehdotetulla uudella lailla esitetään perustettavaksi Rahoitusvakausviraston hallinnoima huoltovarmuustili ja Suomen Pankin hallinnoima luottolaitosten välisen maksuliikenteen turvaava varajärjestelmä. Kaupan liitto pitää ehdotettuja toimenpiteitä kannatettavina.

29.6.2022

Rahoitusmarkkinoiden häiriöhallinnan yhteistyöryhmä (9 §)

Kaupan liitto pitää tarpeellisena, että tiedonkulku viranomaisten kesken, yritysten kesken sekä yritysten ja viranomaisten välillä on saumatonta rahoitusmarkkinoiden ja päivittäismaksamisen varautumiskysymyksissä. Kaupan liiton saamien kokemusten perusteella eri toimijoiden välistä kommunikaatiota maksamisen varautumiskysymyksissä on tarpeen parantaa. Siksi ehdotettu rahoitusmarkkinoiden häiriöhallinnan yhteistyöryhmä on kannatettava.

Ryhmän toiminnassa on tarpeen huomioida Huoltovarmuuskeskuksen puitteissa tehtävä maksamisen varautumistyö sekä määrittää selkeästi eri elinten roolit ja vastuut päällekkäisten tehtävien välttämiseksi. Yhteistyöryhmän kokoonpanossa on tarpeen huomioida myös merkittävimmät vähittäiskaupan yritykset, sillä ne ovat keskeisiä osapuolia päivittäismaksamisessa. Kuten lain toimeenpanon ja seurannan osalta hallituksen esityksessä todetaan, "päivittäismaksamisen turvaaminen edellyttää yhteistyötä myös muiden toimijoiden, kuten vähittäiskaupan keskeisten toimijoiden ja muiden huoltovarmuuden kannalta merkittävien, maksupalveluita käyttävien yritysten kanssa".

Taloudelliset vaikutukset

Kaupan liitto pitää kannatettavana, että huoltovarmuustili toteutetaan julkisena palveluna ja sen perustaminen katettaisiin valtion varoista ja pankkien välisen maksamisen varajärjestelmän perustaminen ja ylläpito katettaisiin Suomen Pankin varoin. Huoltovarmuustilijärjestelmän ylläpidosta luottolaitoksilta ja sijoituspalveluyrityksiltä perittävät hallinnointimaksut tulee olla kohtuullisia ja läpinäkyviä, sillä nämä päätyvät lopulta palvelujen loppukäyttäjien maksettavaksi. Kaupan liitto korostaa, että huoltovarmuustilijärjestelmän toteutuksen tulee olla kustannustehokas.

Kohteliaimmin

Mari Kiviniemi

toimitusjohtaja
Kaupan liitto

Simo Hiilamo

edunvalvontajohtaja
Kaupan liitto